

Sử dụng RUBRICS trong đánh giá kết quả học tập của sinh viên

Ngô Thị Như Thuỳ *

*ThS. Khoa Du lịch, Trường ĐH Khánh Hoà

Received: 17/4/2023; Accepted: 21/4/2023; Published: 24/4/2023

Abstract: Rubrics is an effective tool in assessing the learning outcomes of learners, used widely in many countries around the world. Rubrics can be used to develop course assessment criteria at all levels. This article introduces the concepts, roles and processes of building rubrics evaluation criteria for learning outcomes.

Keywords: Rubrics, criteria, assessment, learning results.

1. Đặt vấn đề

Kiểm tra, đánh giá (KTĐG) kết quả học tập của người học là một khâu quan trọng trong quá trình dạy học, nhằm xác định mức độ đạt được mục tiêu dạy học. Nếu KTĐG một cách chính xác, khoa học thì đó sẽ là căn cứ để điều chỉnh quá trình dạy học, có tác dụng động viên, khuyến khích người học tích cực học tập và góp phần nâng cao chất lượng dạy học. Một trong những nguyên tắc của KTĐG là phải công khai. Công khai không có nghĩa là chỉ công bố kết quả học tập, mà còn phải công khai cả mục tiêu và yêu cầu KTĐG. Theo xu hướng mới hiện nay, người dạy cần phải phổ biến các tiêu chí đánh giá (ĐG) cho người học biết ngay từ đầu khóa học để người học có thể chủ động trong quá trình học tập: đặt ra mục tiêu phấn đấu của cá nhân, lựa chọn phương pháp (PP) học tập phù hợp bộ môn, tự đánh giá mức độ đạt được của bản thân so với yêu cầu của các tiêu chí ĐG trong suốt quá trình học tập, để từ đó có kế hoạch tự cải tiến chất lượng học tập kịp thời và hiệu quả. Để xây dựng được các tiêu chí ĐG môn học, người dạy cần phải nắm vững các kỹ thuật thiết kế tiêu chí và một trong những xu hướng phổ biến trên thế giới hiện nay là xây dựng tiêu chí ĐG môn học theo Rubrics.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm Rubrics

Theo Heidi Goodrich: Rubrics là một công cụ dùng để cho điểm bằng cách liệt kê tất cả các tiêu chí ĐG bài học, bài tập, bài làm hay công việc mà người học thực hiện bằng cách xếp loại theo thứ bậc.

Theo Natalie Pham, Rubrics là một hệ thống cho điểm theo các tiêu chí ĐG cho trước, nêu rõ người chấm đánh giá bài theo những kỳ vọng nào và mô tả các cấp độ tiêu chí dùng để ĐG.

Theo Trần Kiều và Nguyễn Thị Lan Phương,

Rubrics là bản mô tả đầy đủ những gì người học cần chứng tỏ để được xếp hạng năng lực giỏi, khá, trung bình, yếu, kém đối với yêu cầu môn học.

Rubric là một công cụ đánh giá/chấm điểm, được xây dựng bởi GV (có thể có sự tham gia của SV) để hỗ trợ việc ĐG chi tiết một sản phẩm hoặc một hoạt động học tập.

Từ các định nghĩa trên, chúng ta có thể hiểu: Rubrics là một công cụ dùng để ĐG kết quả học tập của người học được thể hiện bằng bản mô tả các tiêu chí ĐG theo các cấp độ khác nhau trên cơ sở các yêu cầu, mục tiêu cần đạt của môn học.

2.2. Vai trò của Rubrics

Đối với người dạy, Rubrics là sự liên kết quan trọng giữa ĐG và giảng dạy. Rubrics giúp người dạy có thể hình dung được các yêu cầu về chất lượng cụ thể ở từng bài học, từng môn học, từng chuyên đề để từ đó người dạy có thể thiết kế bài giảng, tổ chức giảng dạy và hướng dẫn người học một cách hiệu quả. Ngoài ra, Rubrics còn làm cho việc ĐG trở nên khoa học, minh bạch và thuyết phục hơn. Việc chấm bài trở nên nhất quán hơn, tạo sự công bằng cho người học, tiết kiệm thời gian giải thích lý do tại sao cho điểm như vậy đối với các thắc mắc từ nhiều phía và có thể dành nhiều thời gian hơn cho việc giúp người học cải tiến việc học. Rubrics giúp tăng cường sự hiểu biết và tin tưởng lẫn nhau giữa GV và SV. Thông qua rubrics, ĐG không còn là một hoạt động mang tính bí mật.

Đối với người học, Rubrics được thiết kế để giúp cho người học hiểu rõ hơn các mong đợi của người dạy, của nhà trường, của yêu cầu môn học đối với bản thân. Từ đó, người học có động cơ học tập tốt hơn, chủ động hơn, tích cực hơn, có trách nhiệm hơn, có thể tự giám sát, tự ĐG việc học tập của mình và có biện pháp tự cải tiến để đạt được kết quả học tập

như mong muốn. Sử dụng rubric trong ĐG học tập là một biểu hiện của tiếp cận dạy học lấy người học làm trung tâm.

Đối với nhà quản lý, Rubrics sẽ là cơ sở để các CBQL lí kiểm tra, đánh giá chất lượng đào tạo, nắm được những thông tin cơ bản về thực trạng dạy học trong nhà trường để có thể chỉ đạo kịp thời, uốn nắn những lệch lạc, khuyến khích, hỗ trợ những sáng kiến hoặc quyết định một chính sách để thực hiện tốt mục tiêu dạy học cũng như mục tiêu GD, đào tạo của nhà trường.

2.3. Phân loại Rubrics

Căn cứ vào chức năng và mục đích ĐG, có thể chia Rubric thành 2 loại sau:

**Rubrics định lượng/phân tích (Analytical rubric):* được sử dụng để ĐG cho điểm từng công đoạn hoặc kết quả trung gian trong quá trình người học thực hiện nhiệm vụ. Các điểm đánh giá thành phần sẽ được cộng lại thành điểm tổng kết cuối cùng [Moskal, 2000].

Ưu điểm: Cung cấp thông tin phản hồi chi tiết ứng với mỗi tiêu chí và mức ĐG, giúp SV tự hoàn thiện tốt hơn vì nó cung cấp cho GV và SV một cách chi tiết hơn về điểm mạnh và điểm yếu của SV bởi nó đánh giá riêng biệt từng thành phần nhỏ của năng lực. Đảm bảo độ tin cậy tốt khi đánh giá bởi nhiều GV

Nhược điểm: Mất nhiều thời gian để xây dựng hệ thống tiêu chí khi ĐG.

**Rubrics định tính/tổng hợp (Holistic rubric):* thường được sử dụng để ĐG một cách tổng thể toàn bộ quá trình thực hiện nhiệm vụ hoặc sản phẩm cụ thể. Rubric Định tính không đòi hỏi sự mô tả chi tiết về các tiêu chí (chỉ số) thực hiện của từng công đoạn hay kết quả trung gian. Rubric này có các ưu điểm đó là cung cấp thông tin phản hồi tổng hợp ở mỗi mức đánh giá, dễ xây dựng hơn, đánh giá nhanh hơn. Rubric tổng hợp thích hợp với chấm bài thi cuối kì hoặc cuối khóa. Tuy nhiên Rubric tổng hợp không chỉ ra được mức độ đạt được ứng với nội hàm trong thông tin phản hồi tổng hợp nên kém hữu ích đối với sinh viên. Vì thế, Rubric tổng hợp thích hợp với chấm bài thi cuối kì hoặc cuối khóa.

2.4. Quy trình thiết kế Rubric

Một Rubric được thiết kế tốt cần phải đáp ứng được những nguyên tắc cơ bản, đó là: (1) Các mô tả tiêu chí phải được sắp xếp theo thứ tự cao đến thấp hoặc ngược lại; (2) Phải phân hóa rõ ràng; (3) Các tiêu chí phải được khách quan hóa qua các đặc tính hay kết quả sản phẩm thực hiện theo mục tiêu một cách cụ thể; (4) Các tiêu chí phải chỉ ra được những

định hướng mà người học/người dạy cần hướng tới để thực hiện mục tiêu tự đánh giá, đánh giá và cùng ĐG.

Để thiết kế được một Rubric hiệu quả trong dạy học thì người dạy trước hết cần xác định rõ chuẩn mực (năng lực người học cấp chương trình, cấp học phần), mục tiêu, nhiệm vụ, đối tượng ĐG, các tiêu chí đánh giá và các mức xếp hạng của các tiêu chí. Muốn Rubric thực sự phát huy hết hiệu quả, GV cần quan tâm đến việc thiết kế Rubric sao cho các tiêu chí có thông tin mô tả rõ ràng, phản ánh đầy đủ các nội dung, mục tiêu trong dạy học. Bên cạnh đó, ngôn ngữ sử dụng trong Rubric cũng phải rõ ràng, dễ hiểu, dễ sử dụng... Để đảm bảo các tiêu chí này, GV phải có thời gian để chuẩn bị phiếu. GV có thể cùng với SV thảo luận để đưa ra các tiêu chí sao hợp lí nhất, hoặc GV có thể chủ động thiết kế Rubric. Tác giả đề xuất quy trình thiết kế Rubric như sau:

* Xây dựng năng lực người học của môn học (CLO) có nghĩa là xác định các chuẩn học tập mà GV và SV cần đáp ứng. Xây dựng Rubric dựa vào các chuẩn đầu ra của môn học để đảm bảo SV được học những nội dung và KN thích hợp. Điều này sẽ tạo ra sự phù hợp giữa hướng dẫn cho điểm với các mục tiêu và chỉ dẫn thực tế; (2) GV xác định mục tiêu môn học, phác thảo những nội dung cần thiết trong sản phẩm hay trong quá trình SV hoàn thành nhiệm vụ học tập, chỉ rõ các đặc điểm, KN hoặc hành vi mà GV mong đợi, cũng như những sai lầm phổ biến mà SV thường gặp; (3) Xác định hoạt động đánh giá, phát triển các mục tiêu thành những tiêu chí cụ thể, chi tiết; (4) Xây dựng tiêu chí đánh giá, suy nghĩ những đặc trưng, khía cạnh để mô tả mỗi tiêu chí. Xác định các cách để mô tả ở mỗi mức độ như: xuất sắc, giỏi, trung bình, yếu, kém... hay quy về điểm số như: 4, 3, 2, 1.. cho mỗi tiêu chí đã xác định trong bước 3; (5) Phân hạng tiêu chí ĐG theo từng loại Rubric. (5a) Đối với Rubric tổng hợp, viết các mô tả kĩ lưỡng theo các cấp độ từ tốt đến kém (hoặc ngược lại) với mục tiêu tổng thể đã xác định; (5b) Đối với Rubric phân tích, viết mô tả kĩ lưỡng theo các cấp độ từ tốt đến kém (hoặc ngược lại) với từng tiêu chí riêng biệt; (6) Mô tả chi tiết tiêu chí, điểm số, ký hiệu, thử nghiệm và thu thập các mẫu phiếu ở mỗi cấp độ làm việc của người học; (7) Rà soát, chỉnh sửa lại Rubric nếu cần thiết trước khi đưa vào sử dụng.

+*Các bước thiết kế Rubric định lượng:*

- Xây dựng hệ thống tiêu chí ĐG và trọng số của mỗi tiêu chí trong kết quả đánh giá chung.

- Chỉ ra sự tương thích của mỗi tiêu chí đối với ELO/Chuẩn đầu ra của hoạt động cần đánh giá. Xác

định các mức ĐG theo thang đo (phổ biến 3 – 5 mức), ví dụ: (a) Khá-Giỏi (10-7), Trung bình (6-5), Yếu (<5); (b) Giỏi (10-9), Khá (8-7), Trung bình (6-5), Yếu (<5); (c) Xuất sắc (10-9), Khá-Giỏi (8-7), Trung bình (6-5), Yếu (3-4), Kém (0-2).

- Xây dựng mô tả đối với mỗi mức ĐG theo thang đo cho mỗi tiêu chí. Nên bắt đầu ở hai mức cao nhất và thấp nhất, sau đó gia giảm đối với các mức còn lại.

- Các mô tả cần rõ ràng, súc tích và bám sát các ELO/chuẩn đầu ra cần được ĐG.

- Lưu ý tính quan sát được và đo lường được đối với các mô tả.

+ Các bước thiết kế Rubric định tính:

- Xác định các mức ĐG theo thang đo (tương tự như đối với Rubric định lượng).

- Xây dựng mô tả tổng hợp ứng với mỗi mức đánh giá. Đảm bảo các mô tả này tương thích với ELO/Chuẩn đầu ra của hoạt động cần đánh giá.

Ví dụ về Rubric đánh giá báo cáo thuyết trình nhóm (Rubric định lượng)

Về tiêu chí ĐG sẽ có các tiêu chí sau: hình thức báo cáo; nội dung báo cáo; KN trình bày; trả lời câu hỏi; tham gia thực hiện

Về trọng số: hình thức báo cáo (10%); nội dung báo cáo (30%); kỹ năng trình bày (10%); trả lời câu hỏi (20%); tham gia thực hiện (30%)

Về mô tả chất lượng: Xuất sắc (10-9); Tốt (8-7); Đạt yêu cầu (6-5); Chưa đạt (4-0).

Cụ thể như sau:

(1) Hình thức báo cáo (10%); Xuất sắc (10-9): đẹp, rõ, không lỗi chính tả; Tốt (8-7): Đẹp, rõ, còn lỗi chính tả; Đạt yêu cầu (6-5): Rõ, còn lỗi chính tả; Chưa đạt (4-0): đơn điệu, chữ nhỏ, nhiều lỗi chính tả

(2) Nội dung báo cáo (30%); Xuất sắc (10-9): Đáp ứng tốt yêu cầu, có mở rộng, có trích nguồn; Tốt (8-7): Đáp ứng tốt yêu cầu, có mở rộng; Đạt yêu cầu (6-5): Đáp ứng đầy đủ các yêu cầu; Chưa đạt (4-0): Không đáp ứng yêu cầu tối thiểu

(3) KN trình bày (10%); Xuất sắc (10-9): Nói rõ, tự tin, thuyết phục, giao lưu người nghe; Tốt (8-7): Nói rõ, tự tin, giao lưu người nghe; Đạt yêu cầu (6-5): Không rõ lời, thiếu tự tin, ít giao lưu người nghe; Chưa đạt (4-0): Nói nhỏ, không tự tin, không giao lưu người nghe

(4) Trả lời câu hỏi (20%); Xuất sắc (10-9): Trả lời đúng tất cả các câu hỏi; Tốt (8-7): Trả lời đúng trên 2/3 câu hỏi; Đạt yêu cầu (6-5): Trả lời đúng trên 1/2 câu hỏi; Chưa đạt (4-0): Trả lời đúng dưới 1/2 câu hỏi

(5) Tham gia thực hiện (30%); Xuất sắc (10-9): 100% thành viên tham gia thực hiện/trình bày; Tốt

(8-7): 80% thành viên tham gia thực hiện/trình bày; Đạt yêu cầu (6-5): 60% thành viên tham gia thực hiện/trình bày; Chưa đạt (4-0): <40% thành viên tham gia thực hiện/trình bày

Ví dụ về Rubric đánh giá báo cáo thuyết trình nhóm (Rubric định lượng)

Ví dụ: ĐG báo cáo nhóm (Rubric định tính)

(1) Xuất sắc (9-10): Hình thức đẹp, rõ, không lỗi chính tả. Nội dung Đáp ứng tốt yêu cầu, có mở rộng, có trích nguồn. Trình bày rõ, tự tin, thuyết phục, giao lưu người nghe. Trả lời đúng tất cả các câu hỏi. Có 100% thành viên tham gia thực hiện/trình bày.

(2) Tốt (7-8): Hình thức đẹp, rõ, còn lỗi chính tả. Nội dung đáp ứng tốt yêu cầu, có mở rộng. Trình bày rõ, tự tin, giao lưu người nghe. Trả lời đúng trên 2/3 câu hỏi. Có gần 80% thành viên tham gia thực hiện/trình bày.

(3) Đạt yêu cầu (5-6): Hình thức rõ, còn lỗi chính tả. Nội dung đáp ứng đầy đủ các yêu cầu. Trình bày không rõ lời, thiếu tự tin, ít giao lưu với người nghe. Trả lời đúng trên 1/2 câu hỏi. Có gần 60% thành viên tham gia thực hiện/trình bày.

(4) Chưa đạt (0-4): Hình thức đơn điệu, chữ nhỏ, nhiều lỗi chính tả. Nội dung không đáp ứng yêu cầu tối thiểu. Nói nhỏ, không tự tin, không giao lưu với người nghe. Trả lời đúng dưới 1/2 câu hỏi. Có <40% thành viên tham gia thực hiện/trình bày.

3. Kết luận

Vận dụng Rubric để xây dựng các tiêu chí ĐG môn học không chỉ giúp cho người học chủ động trong học tập mà còn giúp cho người dạy thực hiện tốt nhiệm vụ giảng dạy. Rubric được sử dụng như một công cụ ĐG, tự ĐG và cùng ĐG khá hữu hiệu đối với cả người học lẫn người dạy. Nhờ có các mô tả chi tiết theo các mức độ cần đạt, người học luôn theo dõi được sự tiến bộ của bản thân, bạn cùng học, nhóm học tập. Mặt khác, căn cứ vào các tiêu chí được mô tả, người học có thể giúp cung cấp cho người dạy những thông tin phản hồi kịp thời, chính xác về mức độ lĩnh hội kiến thức, KN của bản thân. Ngược lại, thông qua Rubric, người dạy cũng có được những thông tin ĐG một cách khách quan, xác đáng giúp kiểm soát chặt chẽ sự tiến bộ của người học để có các biện pháp hỗ trợ kịp thời.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Kim Dung (2010), *Xây dựng các tiêu chí đánh giá nhận thức*, Viện Nghiên cứu Giáo dục, TĐHSP TPHCM.

2. Tôn Quang Cường (2020), *Áp dụng đánh giá theo Rubric trong dạy học*, Khoa Sư phạm, ĐHQG Hà Nội.